

Georg Sørensen

International politisk økonomi

Forholdet mellem politik og økonomi i de internationale relationer er blevet tematiseret på højst forskellig vis. Artiklen præsenterer kort de vigtigste tilgange og konkluderer, at der ikke foreligger nogen præcis strategi for, hvorledes analysen af relationen mellem de to størrelser gribes an.

Forholdet mellem politik og økonomi: forskellige tilgange

International politisk økonomi drejer sig om forholdet mellem politik og økonomi i de internationale relationer (Hettne, 1989; Gilpin, 1987). I mange år stod politik og økonomi med ryggen til hinanden i studiet af internationale forhold, og blev studeret som adskilte systemer (Spero, 1985: 1-3). Den liberalistiske tradition var baggrunden for denne opdeling. Økonomien blev forstået som et område præget af samarbejde og gensidige fordele. Økonomien var grundlæggende en sfære præget af harmoni, og markedskræfterne ville selv tilvejebringe den optimale situation for de involverede parter. Det politiske derimod, var området for konflikt og rivalisering mellem stater. Her herskede magten, ikke retten, og væbnet kamp mellem staterne måtte altid betragtes som en nærliggende mulighed.

Denne opsplitning mellem politik og økonomi blev modsvaret af nogle grundlæggende skillelinjer i efterkrigstidens internationale system: Øst-Vest modsætningen var præget af den militære magtpolitik mellem to blokke i konfrontation med hinanden. Vest-Vest relationerne mellem de industrialiserede liberale demokratier, derimod, var præget af harmoni og udviklingen af et tæt økonomisk samarbejde til gensidig fordel.

Opsplitningen var naturligvis kunstig, både i virkeligheden og på det analytiske plan. Det kom tydeligt frem senest fra begyndelsen af 1970'erne, hvor den entydige amerikanske førerposition i økonomien var blevet undergravet og situationen i stigende grad gav anledning til politisk uenighed om reguleringen af de økonomiske relationer. I dag anerkender alle de væsentlige teoretiske tilgange sammenhængen mellem politik og økonomi. Alligevel er der en tendens til enten helt at underordne det politiske en økonomisk logik (for eksempel Wallerstein, 1979) eller omvendt, helt at underordne det økonomiske en politisk logik (for eksempel Cohen, 1973). Hvis vi sonderer mellem politik og økonomi på én dimension og mellem samarbejde og konflikt på en anden dimension, bliver det muligt at lave en grov, heuristisk indplacering af forskellige tilganges tematisering af forholdet mellem politik og økonomi (jf. Sørensen 1991).

Figuren nævner seks tilgange; tre af dem lægger ensidig vægt på enten politik eller økonomi, jf. ovenfor; tre andre ser et tæt samspil mellem de to, om end fra forskellige vinkler. For *liberalismen* gælder, at det økonomiske system vedrørende produktion, forbrug og fordeling grundlæggende fungerer i henhold til egne,

Georg Sørensen

International politisk økonomi

Forholdet mellem politik og økonomi i de internationale relationer er blevet tematiseret på højst forskellig vis. Artiklen præsenterer kort de vigtigste tilgange og konkluderer, at der ikke foreligger nogen præcis strategi for, hvorledes analysen af relationen mellem de to størrelser gribes an.

Forholdet mellem politik og økonomi: forskellige tilgange

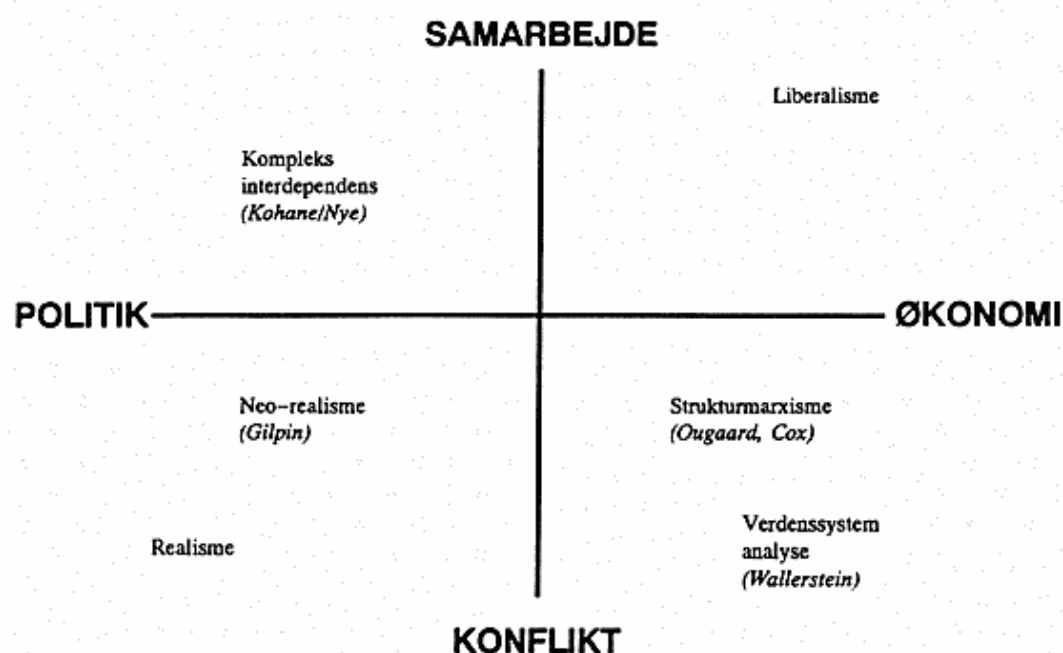
International politisk økonomi drejer sig om forholdet mellem politik og økonomi i de internationale relationer (Hettne, 1989; Gilpin, 1987). I mange år stod politik og økonomi med ryggen til hinanden i studiet af internationale forhold, og blev studeret som adskilte systemer (Spero, 1985: 1-3). Den liberalistiske tradition var baggrunden for denne opdeling. Økonomien blev forstået som et område præget af samarbejde og gensidige fordele. Økonomien var grundlæggende en sfære præget af harmoni, og markedskræfterne ville selv tilvejebringe den optimale situation for de involverede parter. Det politiske derimod, var området for konflikt og rivalisering mellem stater. Her herskede magten, ikke retten, og væbnet kamp mellem staterne måtte altid betragtes som en nærliggende mulighed.

Denne opsplitning mellem politik og økonomi blev modsvaret af nogle grundlæggende skillelinjer i efterkrigstidens internationale system: Øst-Vest modsætningen var præget af den militære magtpolitik mellem to blokke i konfrontation med hinanden. Vest-Vest relationerne mellem de industrialiserede liberale demokratier, derimod, var præget af harmoni og udviklingen af et tæt økonomisk samarbejde til gensidig fordel.

Opsplitningen var naturligvis kunstig, både i virkeligheden og på det analytiske plan. Det kom tydeligt frem senest fra begyndelsen af 1970'erne, hvor den entydige amerikanske førerposition i økonomien var blevet undergravet og situationen i stigende grad gav anledning til politisk uenighed om reguleringen af de økonomiske relationer. I dag anerkender alle de væsentlige teoretiske tilgange sammenhængen mellem politik og økonomi. Alligevel er der en tendens til enten helt at underordne det politiske en økonomisk logik (for eksempel Wallerstein, 1979) eller omvendt, helt at underordne det økonomiske en politisk logik (for eksempel Cohen, 1973). Hvis vi sonderer mellem politik og økonomi på én dimension og mellem samarbejde og konflikt på en anden dimension, bliver det muligt at lave en grov, heuristisk indplacering af forskellige tilganges tematisering af forholdet mellem politik og økonomi (jf. Sørensen 1991).

Figuren nævner seks tilgange; tre af dem lægger ensidig vægt på enten politik eller økonomi, jf. ovenfor; tre andre ser et tæt samspil mellem de to, om end fra forskellige vinkler. For *liberalismen* gælder, at det økonomiske system vedrørende produktion, forbrug og fordeling grundlæggende fungerer i henhold til egne,

Figur 1. Udvalgte tilgange til international politisk økonomi

markedsbaserede lovmæssigheder, der sikrer maksimal effektivitet, vækst og velfærd. Politik, dvs. statslig indblanding i det økonomiske system, skal som grundregel undgås.

»In essence, liberals believe that trade and economic intercourse are a source of peaceful relations among nations because the mutual benefits of trade and expanding interdependence among national economies will tend to foster cooperative relations. Whereas politics tends to divide, economics tends to unite peoples.« »Liberals believe economics is progressive and politics is retrogressive. Thus they conceive of progress as divorced from politics and based on the evolution of the market.« (Gilpin, 1987: 31,30; se også Spero, 1985: ch. 1).

Det er således den økonomiske liberalismes fokus på studiet af harmonisk økonomisk udveksling og samarbejde, der danner baggrund for placeringen af »klassisk liberalisme« øverst i figurens højre hjørne. Wallersteins verdenssystemanalyse (1979; 1983) har også fokus på økonomi, men på en kvalitativt anden måde end liberalismen. Baseret på en kombination af indsigter fra afhængighedsteorien og Marx' analyse af kapitalismen, fremlægger Wallerstein en verdenssystemanalyse, dvs. en historisk analyse af den kapitalistiske verdensøkonomis udvikling. Det er en ulige udvikling, som skaber et hierarki af lande opdelt i centrum, periferi og, imellem de to, semi-perifere lande. Centrums rigdom er baseret på udbytning af periferien. Flere kritikere anfører, at stater og deres politikker spiller en ganske tilbagetrukket rolle i Wallersteins analyse (Zolberg, 1981; Ougaard, 1989). Fokus er på den ulige økonomiske udvikling og de klassekræfter, som udgør de væsentligste økonomiske aktører.

Det er fokuseringen på stater og magtpolitikken imellem dem i et internationalt system præget af anarki (dvs. fraværet af en central myndighed over staterne),

som kendetegner *realismen*. Anarkiet skaber usikkerhed, og staterne må være i stand til at forsvare sig overfor trusler fra andre stater. Men i et anarkisk system er én stats militære sikkerhed samtidig en trussel imod andre stater. Derfor er det afgørende element i den internationale politik magtspeillet mellem staterne i det anarkiske internationale system (Waltz, 1979). Militær magt er det afgørende instrument i denne sammenhæng; en stærk økonomi er nødvendig for så vidt som den er en forudsætning for militær styrke. Det er på dette grundlag den internationale politik skal forstås; nogle realister fremhæver, at selv når der ser ud til at stå økonomiske interesser på spil, ligger der altid magtpolitiske overvejelser bag (Cohen, 1973).

De næste tre tilgange der skal omtales, fremhæver fra forskellige synsvinkler samspillet mellem økonomi og politik i de internationale relationer. Lad os begynde med Gilpins version af *neorealismen*. Gilpins position, der fremlægges i hans bog fra 1987, er i virkeligheden en blanding af liberalisme, verdenssystemanalyse og realisme. Fra verdenssystemanalysen (og i sidste ende fra Lenin) overtager Gilpin tesen om ulige udvikling. Han tilslutter sig også ønsket om historisk konkrete analyser og understregningen af, at »the world economy should be understood in hierarchical terms« (1987: 83).¹ Fra liberalismen overtager Gilpin tesen om, at »economic man« og markedet udgør en »independent reality« (1987: 80), samt at der er mulighed for økonomisk udveksling til gensidig fordel. Men grundlaget for disse økonomiske indsigter er den realistiske opfattelse:

»The international political system provides the necessary framework for economic activities. The international economy is not regarded as an autonomous sphere, as liberals argue, nor is it in itself the driving force behind politics, as the Marxists would have us believe. Although economic forces are real and have a profound effect on the distribution of wealth and power in the world, they always work in the context of the political struggle among groups and nations« (1984: 295).

Dette er baggrunden for Gilpins tese, at »a hegemon is necessary to the existence of a liberal international economy« (1987: 88). Så selv om Gilpin anerkender eksistensen af både en relativt selvstændig økonomisk og politisk logik,² ender han med at fremhæve det politiske system med dets magtpolitik mellem staterne som den afgørende ramme omkring økonomisk aktivitet.

Den *strukturmarxistiske* position, som den er udviklet hos Ougaard (1989) og Cox (1987), minder om Gilpins neorealisme, fordi den kombinerer en modificeret tese om ulige økonomisk udvikling (hvor periferien ikke er dømt til afhængighed og underudvikling) med magtpolitikken mellem staterne i det anarkiske internationale system. Men udgangspunktet er ikke dette internationale system; det er en teori om staten som en ikke-autonom størrelse baseret på samfundenes sociale kræfter. De vigtigste sociale kræfter har såvel økonomiske som politiske interesser, som de kan forfølge hver for sig (for eksempel som kapitalister, der internationaliserer produktionen), og gennem staterne, som forsvarer de dominerende sociale kræfters politiske og økonomiske interesser i det internationale system (Ougaard, 1989; se også Sørensen, 1991). Økonomi forstået som produktion

er grundlaget for denne tilgang, ikke således at politik kan reduceres til økonomi og økonomiske interesser, men således at udgangspunktet for analysen er produktionsstrukturen. I den forstand anerkendes eksistensen af såvel en økonomisk som en politisk logik, men grundlaget er i sidste instans produktionsstrukturen.

Kompleks interdependens udgør, som det defineres af Keohane og Nye, en tilstand mellem en gruppe lande med følgende karakteristika: »...multiple channels of contact connect societies (that is, states do not monopolize these contacts); there is no hierarchy of issues; and military force is not used by governments towards one another« (Keohane and Nye, 1987: 731). Givet denne tilstand, er de politiske relationer mellem disse lande koncentreret om samarbejde (regime-dannelse), ofte af økonomisk art, og ikke på anarki-baseret magtpolitik. Men situationen kan hurtigt ændre sig. Regimespørgsmål med udgangspunkt i kompleks interdependens kan blive til »matters of life and death« hvorefter magtpolitik igen ville dominere dagsordenen. Samtidig ses anarkiet fortsat som et grundkarakteristik ved det internationale system (1987: 747); relationer domineret af interdependens og regime-dannelse er derfor undtagelsen snarere end reglen.

Selv om Keohane og Nye således har som ambition at »integrate realism and liberalism«, har de gjort det i en model med to adskilte lag: et grundlæggende lag med anarki og magtpolitik og et tyndere lag interdependens som hurtigt kan smelte væk, hvorefter kun anarkiet og magtpolitikken er tilbage. Keohanes senere bidrag (1989) lægger dog større vægt på betydningen af samarbejdsrelationer.

Forholdet mellem politik og økonomi: ubesvarede spørgsmål

Der kan drages to konklusioner af denne gennemgang af forskellige tilgange til forholdet mellem politik og økonomi i de internationale relationer. Den første er, at »genopdagelsen« af en tæt sammenhæng mellem politik og økonomi måske nok kan løse nogle af de problemer som plagede tidligere, fuldstændig énsidige tilgange, men desværre samtidig åbner for en række nye og uafklarede spørgsmål. Understregningen af, at politik og økonomi er to sider af samme sag (Keohane, 1984: 18-31), er således mindre en løsning end det er udgangspunkt for en række nye spørgsmål. Kortlægningen af relationerne mellem de to størrelser er bestemt ikke afsluttet, og de fortsatte bestræbelser kan tage afsæt i ganske forskellige synsvinkler.

For det andet forekommer der ikke at være nogen bestemt »plan« for kombinationen af politik og økonomi som umiddelbart er andre planer overlegen. I den sammenhæng er der to mulige strategier. Den ene er »Bliv ved din gamle tilgang og tilsæt lidt af, hvad der mangler«. Hvis den gamle tilgang for eksempel er realisme, bliver tilsætningen økonomisk interdependens og efterfølgelsen af økonomiske fordele. Hvis den gamle tilgang er ulige udvikling i den kapitalistiske verdens-økonomi, bliver tilsætningen magtpolitisk konkurrence og rivalisering mellem staterne.³

Den anden strategi kan hedde »Vælg frit fra opskriterne i den politisk-økonomiske kagebog« eller som Susan Strange foreslår »Pick-Your-Own or: Suit Yourself« (1988: 227-41). Hendes udgangspunkt er fire dimensioner af strukturel magt:⁴ sikkerhed, produktion, viden, og finansiering, hvor »each structure affects the

other, but none necessarily dominates» (1988: 27). Hver af disse strukturer kan da studeres for sig selv og i relation til de andre. Forskningsprogrammet indeholder også en ambition om at analysere »changes in the authority/market balance for each dimension of structural power« (Strange, 1988: 230) samt en ambition om at analysere, ikke blot ud fra stater, men også fra andre betydningsfulde aktørers perspektiv (klasser, virksomheder, internationale organisationer, etc.). Det er klart, at vi således står med et uhyre omfattende forskningsområde, hvoraf kun småbidder er blevet dækket.⁵ Samtidig tilføjes diskussionen hele tiden nye elementer med de konkrete ændringer, der foregår i det internationale system.

Dette temanummer af *Politica* kan ses som et bidrag til det videre arbejde med at afklare forholdet mellem politik og økonomi i forskellige udsnit af den internationale virkelighed. Det gøres med en bevidsthed om, at den teoretiske diskussion ikke bør være et mål i sig selv, men et middel til at tilvejebringe bedre analyser af den faktiske udvikling. *Empirisk* giver nummerets artikler et overblik over nogle af de konkrete områder, der i disse år især er præget af sammenkædningen mellem politik og økonomi: USA's rolle i den såkaldte ny verdensorden, EF's rolle i den internationale politiske økonomi samt problemerne omkring reintegrationen af Østeuropa i de internationale økonomiske og politiske relationer. *Teoretisk* gives der dels et bidrag til den fortsatte teoretiske diskussion med Henrik Plaschkes artikel; derudover er de tre øvrige bidrag hver især eksempler på, hvorledes relationen mellem politik og økonomi kan gribes an i en konkret analyse.

Spørgsmålet om USA's hegemoni har været et centralt emne for diskussionerne af international politisk økonomi. En stor del af diskussionen om USA's hegemoni har som antydnet ovenfor fokuseret på økonomiske forhold i Vest-Vest-relationerne, uden systematisk at inddrage sammenhængen med USA's sikkerhedspolitiske rolle i Øst-Vest forholdet. Men nu står vi i en situation, hvor USA må siges at have mistet indflydelse i Vesteuropa og Japan, som følge af at »truslen fra Øst« er væk. I denne henseende er USA ironisk nok blevet svækket som følge af sammenbruddet i øst (jf. Sørensen, 1991). Mindre behov for den amerikanske sikkerhedsparaply giver større vesteuropæisk og japansk handelfrihed over for USA. Men Ougaard fremhæver også en række andre grunde til, at det amerikanske hegemoni er under pres. Ougaard argumenterer detaljeret for, at netop lanceringen af ideen om en »ny verdensorden« kan ses som USA's forsøg på at bevare lederrollen under stærkt ændrede internationale omstændigheder.

Det største aktuelle projekt på den internationale politisk-økonomiske dagsorden er reintegrationen af de østeuropæiske lande. Det er temaet for Mette Skaks artikel. Det er en kompliceret proces, præget af den tætte sammenknytning med de ikke mindre komplicerede interne politiske og økonomiske forandringer i de enkelte lande. Skaks bidrag sammenfatter reintegrationens hovedelementer og væsentligste problemer. Den rejser samtidig et aktuelt spørgsmål for den teoretiske debat: Er sikkerhedspolitikken ved at ændre karakter, således at den i højere grad varetages med ikke-militære midler, herunder ikke mindst økonomisk bistand? Spørgsmålet peger på en bredere problematik om forholdet mellem staterne efter ændringerne i 1989. Der kan godt argumenteres for, at vi er på vej hen mod en mere »kantiansk« verden, hvor realismens rå anarki er modificeret i ret-

ning af politiske og økonomiske samarbejdsrelationer mellem lande, der har et fælles udgangspunkt i liberale demokratier og markedsøkonomier (Sørensen, 1992). Selv om man ikke skal tage den østeuropæiske transformations succes for givet – bjørnen er faktisk ikke endelig nedlagt.

Jens Henrik Haahr undersøger EF's rolle på tre områder, som har været af væsentlig betydning i de internationale økonomisk-politiske relationer. Det drejer sig om Uruguay-runden af GATT-forhandlingerne om øget international frihandel, forhandlingerne om etableringen af et »europæisk økonomisk rum« mellem EF og EFTA-landene, og endelig spørgsmålet om EF's associeringsaftaler med de ny europæiske demokratier. Det undersøges, om EF's rolle i forhandlingerne bedst kan forstås ud fra et liberalt eller ud fra et realistisk perspektiv. Analysen synes at bekræfte realismens forventninger til satsning på relative gevinster fra EF's side, men der rejses også ny udfordringer for den teoretiske diskussion. Det viser sig nemlig, at »det i højere grad er hensynet til indenrigspolitiske interesser og dermed til den *interne* fordeling af gevinster og omkostninger mellem samfundsgupperne inden for den enkelte stat, end det internationale kapløb om velfærd og magt, der bestemmer staters adfærd i den internationale politiske økonomi.« (Haahr i dette nummer). Denne konklusion peger på nødvendigheden af en nærmere analyse af forholdet mellem de interne, nationale politiske processer og staternes adfærd i den internationale politik. Dette er et meget underbelyst område, ikke kun hvad angår det emne, der her er i fokus.

Henrik Plaschke tager udgangspunkt i Polanyis analyse af markedsøkonomiens funktionsmåde og hans påvisning af sammenhængen mellem et »frit« marked og den nødvendige politiske regulering, der er det »fri« markeds forudsætning. Det leder frem til identifikation af en række strukturelle problemer i den internationale politiske økonomi og et rids over udviklingen i disse problemer i løbet af 1980'erne. Det påvises, hvorledes efterkrigstidens udviklingsmodel, der gav industrilandene mulighed for at styre uden om strukturproblemerne, i stigende grad er blevet undergravet. Og der er ifølge Plaschke ingen umiddelbar udsigt til etableringen en ny model. Krisetendenserne vil altså fortsat dominere billedet.

Noter

1. Derimod afviser Gilpin tesen om, at centrum er udviklet ved at udbytte periferien, jf. (1987: 85).
2. »The dynamics of the international political economy must be understood in terms of the interaction of state and market within their larger historical setting« (1987: 80).
3. Reaktionen på figuren i teksten vil hos mange nok være magen til Samir Amin's på et seminar i foråret 1991: »This is all very interesting, but I for one, realise that politics as well as economics, cooperation as well as conflict are all inherent aspects of international relations, so put me at the centre of the figure!«. Men i sine analyser lægger Amin sig snarere op ad Wallersteins udgangspunkt. Selv om man altså anerkender eksistensen af de fire dimensioner, kan de fortsat tematiseres ganske forskelligt.
4. Strukturel magt defineres som »the power to shape and determine the structures of the global political economy within which other states, their political institutions, their economic enter-

prises and (not least) their scientists and other professional people have to operate» (Strange, 1988: 24).

5. Der er en interessant udvikling i Stranges tænkning om de forskellige strukturer relative betydning. I 1984 understregede hun, at »security is the Prime Value...so long as states retain within their defined territory the monopoly of violence and with it's part, indeed, of the bargain) the responsibility for maintaining security from attack and invasion from without as well as security within the territory, so long will the concern of governments with their security set very hard and severe limits on their choice of policies in other matters – be it trade, money, investment, education, or the management of agriculture and industry« (Strange, 1984: 184). I 1988 opererer hun, som vi har set, med fire relaterede strukturer hvoraf ingen nødvendigvis dominerer, og med en invitation til at vælge sin egen fokus på udvalgte strukturer og aktører. I 1990 er de fire strukturer fortsat udgangspunktet, men sikkerhedsbegrebet er blevet udstrakt til at omfatte fødevarer, energisikkerhed, miljø sikkerhed, osv. og den samlede tilgang har fokus på virksomhederne (Strange, 1990: 4,7).

Litteratur

- Cohen, Benjamin (1973). *The Question of Imperialism: The Political Economy of Dominance and Dependence*, New York: Basic Books.
- Cox, Robert W. (1987). *Production, Power, and World Order. Social Forces in the Making of History*, New York: Colombia University Press.
- Gilpin, Robert (1984). »The Richness of the Tradition of Political Realism«, *International Organization*, vol. 38, no. 2, pp. 287-305.
- Gilpin, Robert (1987). *The Political Economy of International Relations*, Princeton: Princeton University Press.
- Hettne, Björn (1989). *What is International Political Economy?*, Stencil, Göteborgs Universitet, Padrigu.
- Keohane, Robert (1984). *After Hegemony. Cooperation and Discord in the World Political Economy*, Princeton: Princeton University Press.
- Keohane, Robert (1989). *International Institutions and State Power*, Boulder: Westview.
- Keohane, Robert og Joseph S. Nye (1987). »Power and Interdependence Revisited«, *International Organization*, vol. 41, no. 4, pp. 725-53.
- Ougaard, Morten (1989). *Magt og interesser i den globale samfundsformation*, Århus: Institut for Statskundskab.
- Spero, Joan Edelman (1985). *The Politics of International Economic Relations*, London: George Allen & Unwin.
- Strange, Susan (1984). »What About International Relations?«, pp. 183-98 i Susan Strange (ed.), *Paths to International Political Economy*, London: George Allen & Unwin.
- Strange, Susan (1988). *States and Markets*, London: Pinter.
- Strange, Susan (1990). *An Eclectic Approach*, paper til ISA Annual Meeting, Washington, April.
- Sørensen, Georg (1991). *Economics and Politics in International Relations*, Århus: Institut for Statskundskab.
- Sørensen, Georg (1992). *Democracy and Democratization*, Boulder: Westview (under udg.)
- Wallerstein, Immanuel (1979). *The Capitalist World-Economy. Essays*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Wallerstein, Immanuel (1983). *Historical Capitalism*, London: Verso.
- Waltz, Kenneth (1979). *Theory of International Politics*, Reading: Addison Wesley.
- Zolberg, Aristide (1981). »Origins of the Modern World System: A Missing Link«, *World Politics*, vol. XXXIII, pp. 253-82.

prises and (not least) their scientists and other professional people have to operate» (Strange, 1988: 24).

5. Der er en interessant udvikling i Stranges tænkning om de forskellige strukturer relative betydning. I 1984 understregede hun, at »security is the Prime Value...so long as states retain within their defined territory the monopoly of violence and with it's part, indeed, of the bargain) the responsibility for maintaining security from attack and invasion from without as well as security within the territory, so long will the concern of governments with their security set very hard and severe limits on their choice of policies in other matters – be it trade, money, investment, education, or the management of agriculture and industry« (Strange, 1984: 184). I 1988 opererer hun, som vi har set, med fire relaterede strukturer hvoraf ingen nødvendigvis dominerer, og med en invitation til at vælge sin egen fokus på udvalgte strukturer og aktører. I 1990 er de fire strukturer fortsat udgangspunktet, men sikkerhedsbegrebet er blevet udstrakt til at omfatte fødevarer, energisikkerhed, miljø sikkerhed, osv. og den samlede tilgang har fokus på virksomhederne (Strange, 1990: 4,7).

Litteratur

- Cohen, Benjamin (1973). *The Question of Imperialism: The Political Economy of Dominance and Dependence*, New York: Basic Books.
- Cox, Robert W. (1987). *Production, Power, and World Order. Social Forces in the Making of History*, New York: Colombia University Press.
- Gilpin, Robert (1984). »The Richness of the Tradition of Political Realism«, *International Organization*, vol. 38, no. 2, pp. 287-305.
- Gilpin, Robert (1987). *The Political Economy of International Relations*, Princeton: Princeton University Press.
- Hettne, Björn (1989). *What is International Political Economy?*, Stencil, Göteborgs Universitet, Padrigu.
- Keohane, Robert (1984). *After Hegemony. Cooperation and Discord in the World Political Economy*, Princeton: Princeton University Press.
- Keohane, Robert (1989). *International Institutions and State Power*, Boulder: Westview.
- Keohane, Robert og Joseph S. Nye (1987). »Power and Interdependence Revisited«, *International Organization*, vol. 41, no. 4, pp. 725-53.
- Ougaard, Morten (1989). *Magt og interesser i den globale samfundsformation*, Århus: Institut for Statskundskab.
- Spero, Joan Edelman (1985). *The Politics of International Economic Relations*, London: George Allen & Unwin.
- Strange, Susan (1984). »What About International Relations?«, pp. 183-98 i Susan Strange (ed.), *Paths to International Political Economy*, London: George Allen & Unwin.
- Strange, Susan (1988). *States and Markets*, London: Pinter.
- Strange, Susan (1990). *An Eclectic Approach*, paper til ISA Annual Meeting, Washington, April.
- Sørensen, Georg (1991). *Economics and Politics in International Relations*, Århus: Institut for Statskundskab.
- Sørensen, Georg (1992). *Democracy and Democratization*, Boulder: Westview (under udg.)
- Wallerstein, Immanuel (1979). *The Capitalist World-Economy. Essays*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Wallerstein, Immanuel (1983). *Historical Capitalism*, London: Verso.
- Waltz, Kenneth (1979). *Theory of International Politics*, Reading: Addison Wesley.
- Zolberg, Aristide (1981). »Origins of the Modern World System: A Missing Link«, *World Politics*, vol. XXXIII, pp. 253-82.